

Täysistunto

Torstai 22.9.2022 klo 9.59—19.47

4.5. Suullinen kysymys valtion omistajaohjauspolitiikasta (Pia Lohikoski vas)

Suullinen kysymys SKT 143/2022 vp

Suullinen kyselytunti

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Lohikoski.

Keskustelu

16.55 Pia Lohikoski vas: Arvoisa puhemies! Haluaisin alkuun myöskin muistuttaa Uniper-farssin taustoista. Fortum myi aikoinaan pääomasijoittajien omistamalle Carunalle sähköverkkonsa, ja silloin vakuutettiin, että eivät sähkön hinnat nouse, mutta toisin kävi. Sähköverkkojen myynnistä saadut varat käytettiin Uniperin ostamiseen. Vasemmistoliitto vastusti hallituksessa sähköverkkojen myyntiä Carunalle ja viime kaudella eduskunnassa Uniper-kauppoja. Vastustimme Uniper-kauppoja Venäjä-riskin ja yhtiön fossiilisiin pohjautuvan tuotannon vuoksi.

Nyt kun Uniperiin liittyvät riskit ovat laenneet, kysyisin omistajaohjausministeriltä: Miten estetään, että jatkossa vastaavaa ei pääse tapahtumaan? Pitäisikö sähkön kaltaiset perustarpeisiin kuuluvat asiat jatkossa olla kokonaan julkisessa omistuksessa ja hoitaa muutoin kuin osakeyhtiöiden kautta, pörssin kautta? Miten omistajaohjausjärjestelmää pitäisi kehittää?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Tuppurainen.

16.56 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on sanottava se, että kun valtio toimii markkinoilla — tässä tapauksessa omistajana, monissa isoissa pörssilistatuissa yhtiöissä ja myös monissa kaupallisissa yhtiöissä, jotka eivät ole julkisesti noteerattuja — niin aina tähän toimintaan sisältyy riskejä. Sellaista yritystoimintaa ei olekaan, joka ei mahdollisesti joskus tuottaisi tappiota, eikä täällä yksikään omistajaohjausministeri tai pääministeri voi muuttaa yritysten tappioita voitoiksi. Sellaista taikuutta ei ole olemassakaan.

Mutta on keinoja hallita riskejä, ja yksi niistä on se, että valtio on mukana niissä pöydissä, joissa yhtiöt strategisia päätöksiään tekevät, ja se muutos on laitettu liikkeelle jo Marinin hallituksen aikana. Olen henkilökohtaisesti huolehtinut siitä, että niissä strategisen intressin pörssiyhtiöissä, jotka ovat valtioneuvoston kanslian omistajaohjausosaston suorassa omistajaohjauksessa, on nyt valtion virkamiesjäsen hallituksessa eli siellä, missä päätöksiä tehdään. Näin on teräsyhtiö SSAB:n osalta, näin on lentoyhtiö Finnairin osalta, näin on keväällä tehty myös Fortumin osalta [Puhemies koputtaa] ja näin tullaan tekemään myös Neste osalta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2022 vp

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Edustaja Ranne.

16.57 **Lulu Ranne ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tuppurainen, kerroitte tiedotustilaisuudessa, että Uniperin tappiot ovat kasvaneet moninkertaisiksi heinäkuusta, mutta myös että Fortumin tase kestää Uniperin myynnistä johtuvat alaskirjaukset. Fortumin pääoma oli kesäkuun lopussa 1,3 miljardia — pudotusta vuoden 2021 lopusta yli 12,3 miljardia. Uniperin tappioita yhdistellään Fortumin tulokseen osakkeiden myyntihetkeen asti. Lisäksi osakkeiden myynnistä aiheutuu ainakin se 6 miljardin euron alaskirjaus. Ministeri Tuppurainen, väitättekö siis, että Fortumin oma pääoma pysyy positiivisena näistä huolimatta, ja mihin tietoihin tämän väitteenne perustatte? Voisitteko te kantaa vastuunne tästä 6 miljardin seikkailusta ja erota yhdessä Fortumin johdon kanssa?

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ministeri Tuppurainen.

16.58 **Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen valtio piti tärkeänä, että tilanteessa, jossa Uniper oli ajautumassa välittömään maksukyvyttömyyteen ja pahimmillaan konkurssiin, Fortumin tasea-
sema turvataan ja että Saksa vastaa tappioiden korvaamisesta, Saksa maksaa pääomittamisesta, ja näin tässä ratkaisussa on tehty. Sen lisäksi sopuun sisältyi yhteisymmärrys siitä, että Saksa palauttaa Fortumin Uniperille maksamansa 8 miljardin lainan, ja tämä raha on oleellinen Fortumille. Se lisää 4 miljardia pääomaa, koska se laina palautuu, ja se parantaa monella tavalla Fortumin rahoitusasemaa.

Ei ole kuitenkaan minun asemani kertoa tässä, mikä on Fortumin talouden tila, vaan siitä vastaa yhtiö itse. Yhtiö on eilen ilmoittanut, että sen tase kestää tämän erittäin suuren ja valitettavan tappion, tämän alaskirjauksen, joka on osakkeiden ostohinta miinus vuosien varrella maksetut osingot eli lähes 6 miljardia euroa. Fortumin tase sen kestää, ja se on meille hyvä uutinen. Tämän talon ei tarvitse pääomittaa Fortumia, Fortumin investointikyky säilyy. Tämä on meille kriittisen tärkeä yhtiö Suomen huoltovarmuuden kannalta. Kolmasosa sähköstä tulee Fortumista, ja se on valtion strateginen intressi Fortumiin: turvata se, että Suomessa sähköä riittää.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt sallin poikkeuksellisesti myös toisen ministerin vastata. — Pääministeri Marin.

16.59 **Pääministeri Sanna Marin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä tuli viittaus ministeri Tuppuraisen asemaan, niin totean tässä yksikantaan, että ministeri Tuppurainen nauttii minun ja koko hallituksen luottamusta.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Ja viimeinen kysymys tällä kyselytunnilla, edustaja Grahn-Laasonen.

16.59 **Sanni Grahn-Laasonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selvää on, että Fortumin riskienhallinta on pettänyt vakavasti, ei ainoastaan silloin, kun tähän Uniper-seikkailuun lähdettiin, vaan myös silloin, kun omistusta laajennettiin, ja myös vuodenvaihteessa, kun emo sidottiin yhä kohtalokkaammin tyttäreen kahdeksan miljardin euron laina- ja takausjärjestelyillä kaasumarkkinoiden ollessa jo silloin häiriintyneitä ennen Ukrainan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 98/2022 vp

sotaa. Virheet ovat ensisijaisesti Fortumin toimivan johdon ja yhtiön hallituksen, ja toivoin tiettenkin, että tätä vastuuta yhtiön johdossa ensisijaisesti kannettaisiin.

Poliittisen vastuun kannalta kallis nukkuminen tapahtui kuitenkin kesällä, kun olisi pitänyt haastaa Saksan valtio siitä, että se ei ota käyttöön lainsäädännössään jo ollutta energiahätätilan kolmostasoa tilanteessa, jossa kaasun hinta on pilvissä ja Euroopassa on käytännössä energiasota. Miljardimittaluokan asioiden hoitaminen tekstiviestillä ei ole asiallista asioiden hoitoa, ja toivon, että pääministeri myöskin tähän kysymykseen vastaa.

Myös Saksan poliittisten valintojen seurauksena, [Puhemies koputtaa] osin niistä seurauksista, Uniperin arvoa menetettiin, ja Saksa saa pilkkahintaan myös toimivat vesi- ja ydinvoimalat. [Puhemies: Näin, ja aika on nyt mennyt umpeen! Nyt kysymys!] Ja olisin kysynyt, että jos kesällä olisi toimittu toisin, olisiko näitä voitu pelastaa.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Näin. — Ja ministeri Tuppurainen.

17.01 Eurooppa- ja omistajaohjausministeri Tytti Tuppurainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä on nyt tärkeätä selvittää: Uniperin tappiot johtuvat siitä, että se joutuu ostamaan kalliilla kaasua ja myymään sen halvalla. Ja miksi se joutuu myymään halvalla? Se johtuu siitä, että se on tehnyt — luottaen Putiniin, luottaen Venäjän kaasutoimituksiin — pitkäaikaisia sopimuksia asiakkaidensa kanssa kaasuntoimituksista. Nämä ovat sitovia ja voimassa olevia sopimuksia, ja tälle me emme voi mitään. Sellaista tahoa ei ole — vaikka aivan varmasti esimerkiksi EU-komissio tulee tämän järjestelyn tutkimaan — joka voisi muuttaa tämän tappiollisen liiketoiminnan voitolliseksi.

Totta on, että Saksalla on pöytälaatikossa olemassa ikään kuin meidän valmiuslakimme tyyppinen järjestely, jolla se voisi kumota nämä voimassa olevat sopimukset, mutta on täysin Saksan oman kansallisen suvereniteetin puitteissa, soveltaako se sitä lakia, aivan samalla tavalla kuin tässä talossa myös päätetään Suomen osalta, otettaisiinko esimerkiksi valmiuslaki käyttöön. Luonnollisesti yhtiön kannalta se olisi ollut edullista — oltaisiin voitu siirtää nämä kalliit kaasun hinnat asiakkaille ja jatkaa voitontekoa, kannattavaa liiketoimintaa. Ja tämä viesti välitettiin myös Suomen valtion näkökulmasta, [Puhemies koputtaa] että näin olisi yhtiön kannalta hyvä, mutta Saksa tekee omat ratkaisunsa, ja tähän me joudumme tyytymään.

Kysymyksen käsittely päättyi.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Olemme valitettavasti jo ylittäneet sen tunnin, mikä tähän kyselytuntiin on varattu. Monta kysymystä jäi varmasti kysymättä, mutta ainakin kaikki paikalla olleet eduskuntaryhmät pääsivät ääneen.

Kyselytunti päättyi.